

USNESENÍ

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Ing. Petra Šuránka a soudců Mgr. Marcely Uhříčkové a Mgr. Karla Ulíka ve věci

žalobce: **D. L.**
bytem X
t. č. Věznice X

proti
žalované: **Vězeňská služba České republiky**
sídlem Soudní 1672/1a, 140 00 Praha 4

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalované

takto:

I. Žaloba se odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce podal k Okresnímu soudu v Rakovníku žalobu, jíž se domáhá náhrady tvrzeného ušlého zisku a nemajetkové újmy na svém psychickém zdraví, která měla být způsobena zanedbáním povinností úředních osob Věznice Oráčov. Řízení o této žalobě je před okresním soudem vedeno pod sp. zn. 8 C 79/2023.
2. Dne 12. 5. 2023 obdržel Okresní soud v Rakovníku žalobcovu podání označené jako „žádost o vydání předběžného opatření vůči žalovanému vzhledem k hrozící újmě na zdraví a vzhledem k majetkovým poměrům žalobce bez zaplacení jistiny ve věci žaloby č. j. 8 C 79/2023“. Žalobce prostřednictvím tohoto podání navrhl, aby soud zakázal žalované přesouvat jej do konce výkonu trestu odnětí svobody, tj. do dne 19. 9. 2023, do jiné věznice nebo na jiný oddíl v rámci Věznice Příbram, a to z důvodu bezpečnosti žalobce a jeho obav o život a zdraví. Svůj návrh zdůvodnil tím, že byl ohrožen již neoprávněným a zcela zbytečným přerážením z Věznice Oráčov do Věznice Příbram, kde byl v nástupním oddíle vystaven fyzickému násilí a vydírání, což přečkal jen díky tomu, že byl včas přerážen do oddílu F 1/3, kde je relativně v bezpečí, přičemž neexistuje jiný oddíl, který by mu poskytoval takové bezpečí. Podle žalobce jsou pro něj nebezpečné oddíly F 1/4, F 1/5, F 1/6, E 2/1, E 2/4 a E 2/5. O ostatních a o jejich bezpečnosti pro sebe nemá žádné informace, ale předpokládá, že situace zde může být podobná. Žalobce se obává o své zdraví a život, což se mu potvrdilo, když v čekárně u lékaře narazil na nebezpečné odsouzené a musel být odveden do jiné čekárny. Navíc mu nyní měl speciální pedagog pohrozit tím, že bude z oddílu F 1/3 přerážen na jiný oddíl nebo do jiné věznice, čímž v něm vyvolal strach, že ve zbytku trestu odnětí svobody dojde k jeho „zmlácení“ nebo i k horší újmě na zdraví. Psychickou újmu mu způsobil již lékař svým prohlášením, přičemž žalobce ani nevidí důvod, proč by měl být potrestán přerážením za to, že je nemocný (trpí syndromem karpálních tunelů) a nemůže vykonávat

monotónní a jednotvárnou práci náročnou na prsty. Žalobce má stanoven výstup z věznice na den 19. 9. 2023, a proto žádá, aby soud zakázal příslušníkům žalované zasahovat do jeho umístění ve Věznici Příbram bez vážného důvodu, čímž by umožnil dokončení výkonu trestu odnětí svobody v relativním bezpečí oddílu F 1/3.

3. Okresní soud v Rakovníku usnesením ze dne 16. 5. 2023, č. j. 8 C 79/2023-24, které nabylo právní moci dne 3. 6. 2023, podle § 104b odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) vyslovil svou věcnou nepříslušnost ve věci návrhu žalobce na nařízení předběžného opatření s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Krajskému soudu v Praze. Svůj postup odůvodnil tím, že přemístění vězně do jiné věznice spadá mezi pravomoci generálního ředitelství žalované, resp. obou ředitelů dotčených věznic, přičemž nejde o rozhodnutí ve smyslu § 67 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ale takové přemístění do jiné věznice, byť stejného typu, může být nezákonným zásahem, proti kterému se lze bránit v rámci správního soudnictví (v tomto kontextu odkázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2020, č. j. 4 As 193/2020-26, a ze dne 4. 2. 2021, č. j. 1 As 438/2020-27). Přemístění do jiného oddílu v rámci Věznice Příbram pak spadá pod pravomoci ředitele této věznice, avšak proti případnému rozhodnutí se dle okresního soudu obecně vzato lze bránit návrhem na umístění do oddělení s nižším stupněm zabezpečení, o čemž rozhoduje trestní soud. Žalobce však zjevně žádá, aby s ohledem na vnitřní riziko zůstal v oddělení s vyšším stupněm zabezpečení, proto i v tomto případě dle okresního soudu může jít o nezákonný zásah, o němž přísluší rozhodovat soudu ve správním soudnictví.
4. Krajský soud v Praze se předně zabýval tím, zda jsou splněny podmínky pro věcné projednání žalobcova návrhu ve správním soudnictví, přičemž vycházel z toho, že podání se posuzuje dle jeho skutečného obsahu, nehledě na to, jak je označeno [viz § 41 odst. 2 o. s. ř. aplikovaný na základě § 64 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)]. Přestože žalobce své podání označil jako žádost o vydání předběžného opatření, připadalo v úvahu posoudit jej jako správní žalobu, z čehož ostatně vycházel také Okresní soud v Rakovníku, který žalobcovo podání posoudil dle obsahu jako žalobu na ochranu před nezákonným zásahem podle § 82 a násl. s. ř. s.
5. Žalobce se svým podáním domáhá vydání rozhodnutí, jímž by soud zakázal žalované, aby jej přemístila do jiné věznice nebo do jiného oddělení v rámci Věznice Příbram.
6. Z § 9 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v účinném znění (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“) plyne, že o tom, do jakého typu věznice bude odsouzený zařazen k výkonu trestu, rozhoduje trestní soud.
7. Podle § 9 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody pak další umísťování odsouzených do jednotlivých věznic v souladu s rozhodnutím soudu o zařazení do určitého typu věznice provádí generální ředitelství Vězeňské služby ve spolupráci s ředitelem věznice, ve které odsouzený nastoupil k výkonu trestu. Po umístění odsouzeného do věznice podle věty první lze přemístit odsouzeného na dobu nikoliv přechodnou do jiné věznice stejného typu a stupně zabezpečení věznice s ostrahou na žádost odsouzeného nebo jiné osoby, ke které se odsouzený připojil, nebo i bez takové žádosti; k žádosti podané do tří měsíců od vyřízení předchozí žádosti se nepřihlíží, o čemž se žadatel vyrozumí. Přemístit odsouzeného podle věty druhé lze na základě

- a) *rozhodnutí generálního ředitelství Vězeňské služby* z důvodů hodných zvláštního zřetele v zájmu zabezpečení plnění účelu výkonu trestu nebo zabezpečení plnění úkolů Vězeňské služby anebo z důvodu poskytnutí potřebných zdravotních služeb, nebo
- b) *vzájemné dohody ředitelů věznic* uplatňujících obdobné programy zacházení s odsouzenými za účelem prohloubení výchovného vlivu výkonu trestu.
8. Podle § 10 téhož zákona o přeražení odsouzeného do věznice jiného typu během výkonu trestu rozhoduje trestní soud.
9. Ustanovení § 12a zákona o výkonu trestu odnětí svobody člení věznice s ostrahou podle stupně zabezpečení na tři typy oddělení a upravuje základní předpoklady, podle nichž jsou odsouzení do jednotlivých oddělení umísťováni.
10. Podle § 12b zákona o výkonu trestu odnětí svobody provede vyhodnocení míry vnějších a vnitřních rizik odborná komise, která je složena z vedoucího oddělení výkonu trestu nebo oddělení výkonu vazby a trestu anebo ředitelem věznice pověřeného zaměstnance tohoto oddělení, a dále z psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka, vychovatele a popřípadě dalších zaměstnanců Vězeňské služby určených ředitelem věznice. Odborná komise toto vyhodnocení včetně doporučení na umístění do některého z oddělení věznice s ostrahou předá bez zbytečného odkladu řediteli věznice (odst. 1). *O umístění do některého z oddělení věznice s ostrahou rozhoduje ředitel věznice*, ve které je odsouzený umístěn. Při svém rozhodování přihlédne k doporučení odborné komise; rozhodne-li odchylně od jejího doporučení, tento postup odůvodní a o rozhodnutí informuje Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“). Rozhodnutí je třeba písemně vyhotovit a doručit odsouzenému (odst. 2). Odsouzený umístěný do oddělení se středním nebo vysokým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou má právo do 3 dnů ode dne doručení rozhodnutí podle odstavce 2 podat návrh na umístění do oddělení s nižším stupněm zabezpečení, o čemž musí být poučen. Tento návrh nemá odkladný účinek (odst. 3). Návrh podle odstavce 3 se podává u ředitele věznice, který jej spolu s rozhodnutím o umístění do některého z oddělení věznice s ostrahou, podklady pro vydání tohoto rozhodnutí a dokladem o doručení tohoto rozhodnutí odsouzenému předloží neprodleně soudu (odst. 4; pozn.: míněno trestnímu soudu).
11. Na základě citovaných ustanovení dospěl zdejší soud ve shodě s Okresním soudem v Rakovníku k závěru, že o přemístění odsouzeného do jiné věznice stejného typu a stupně zabezpečení s ostrahou v souladu s § 9 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody přísluší rozhodovat generálnímu ředitelství žalované, případně je přemístění realizováno na základě vzájemné dohody ředitelů dotčených věznic. Přestože zákon ve vztahu ke generálnímu ředitelství žalované hovoří o *rozhodnutí*, nejde o rozhodnutí ve smyslu § 67 správního řádu, neboť zákon v tomto případě nepředepisuje žádnou formalizovanou podobu výsledného aktu ani nepočítá s jakýmkoli formalizovaným procesem (projednáním žádosti, jednáním, dokazováním apod.) či s povinností oznámit výsledný akt adresátu stanovenou formou (zákon předpokládá pouze vyrozumění o předčasně podané žádosti) ani nedává odsouzenému možnost podat proti úkonu, jímž dojde či nedojde k jeho přemístění do jiné věznice stejného typu a stupně zabezpečení s ostrahou, opravný prostředek (ke kritériím rozlišujícím správní rozhodnutí od zásahu správního orgánu viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2018, č. j. 9 As 79/2016-41, publikované pod č. 3779/2018 Sb. NSS). Výsledek takového rozhodování generálního ředitelství žalované či vzájemné dohody ředitelů dotčených věznic proto nelze považovat za rozhodnutí správního

orgánu. Judikatura správních soudů nicméně již dříve dovodila (byť ve vztahu ke znění § 9 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody účinného do 30. 6. 2021), že samotné přemístění může být nezákonným zásahem, o němž přísluší rozhodovat správním soudům (srov. výše zmiňované rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 193/2020-26 a č. j. 1 As 438/2020-27). To však platí pouze ve vztahu k přeřazování do stejného typu věznice, jelikož o přeřazení do jiného typu věznice by příslušelo rozhodovat pouze trestnímu soudu (§ 10 zákona o výkonu trestu odnětí svobody), přičemž takové soudní rozhodnutí by bylo přezkoumatelné za podmínek stanovených zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řádu soudním (trestní řád).

12. Ve vztahu k rozhodnutí ředitele věznice o umístění do některého z oddělení věznice s ostrahou pak soud ve shodě s Okresním soudem v Rakovníku konstatuje, že o tom přísluší rozhodovat řediteli věznice, nicméně proti jeho rozhodnutí, které musí být písemně vyhotoveno a doručeno odsouzenému (§ 12b odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody), se lze bránit návrhem na umístění do oddělení s nižším stupněm zabezpečení, o němž rozhoduje trestní soud (§ 12b odst. 3 a 4 téhož zákona).
13. Pokud by snad ze strany žalované, resp. ředitele věznice došlo k přemístění odsouzeného do některého z oddělení věznice s nízkým stupněm zabezpečení a odsouzený by měl za to, že je namíste ponechat jej nebo přemístit jej do oddělení se středním či s vysokým stupněm zabezpečení – což je situace zákonem o výkonu trestu odnětí svobody výslovně nepředpokládaná (a tedy i neupravená) a současně žalobcem patrně obávaná – pak by proti takovému úkonu žalované při absenci právní úpravy a zohlednění výše zmiňované judikatury připadala v úvahu rovněž ochrana před nezákonným zásahem dle § 82 a násl. s. ř. s.
14. Zdejší soud proto dospěl k závěru, že proti úkonu, jímž by žalovaná (resp. její generální ředitelství či ředitelé jejích věznic) přemístila žalobce do jiné věznice stejného typu a stupně zabezpečení s ostrahou nebo do jiného oddělení v rámci Věznice Příbram, by za určitých okolností mohla připadat v úvahu žaloba na ochranu před nezákonným zásahem podaná ke správnímu soudu. Okresní soud v Rakovníku tedy postupoval správně, pokud žalobcovo podání dle obsahu posoudil jako správní žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalované, která pojmově připadá v úvahu, a postoupil jej zdejšímu soudu. Takový postup se nadto z pohledu okresního soudu mohl jevit za daných okolností jako vstřícný pro žalobce, jehož návrh na nařízení předběžného opatření by jinak musel být patrně okresním soudem zamítnut z důvodu absence věcné souvislosti se žalobou řešenou pod sp. zn. 8 C 79/2023. Návrh na nařízení předběžného opatření spočívajícího v zákazu přemísťovat žalobce z Věznice Příbram do jiné věznice či na jiný oddíl Věznice Příbram totiž nebyl způsobilý prozatímne řešit předmět civilního sporu, jenž se týká náhrady ušlého zisku a nemajetkové újmy na psychickém zdraví, která měla být způsobena zanedbáním povinností úředních osob Věznice Oráčov.
15. Krajský soud v Praze však po seznámení se s obsahem žalobcova podání – správní žaloby dospěl k závěru, že v tomto konkrétním případě jde o žalobu nepřípustnou.
16. Podle § 82 s. ř. s. každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.

17. Jak plyne ze shora citovaného ustanovení, ve správním soudnictví se lze domáhat ochrany proti zásahu správního orgánu, který již nastal a jehož důsledky trvají nebo u něhož hrozí opakování, případně se lze domáhat deklarace nezákonnosti již proběhlého (ale v současnosti netrvajícího) zásahu. Zákon však nepočítá s ochranou před zásahy, které ještě neproběhly a které by teprve v budoucnu mohly hypoteticky nastat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005-65, publikovaný pod č. 603/2005 Sb. NSS). Aktivně legitimovaný k podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem pak je ten, kdo tvrdí, že byl konkrétním zásahem zkrácen na svých právech. Označení zásahu, proti němuž se žalobce domáhá ochrany, je ostatně jednou z povinných obsahových náležitostí žaloby [srov. § 84 odst. 3 písm. a) s. ř. s.].
18. Z podání žalobce, které bylo oběma dotčenými soudy posouzeno jako správní žaloba na ochranu před nezákonným zásahem (neboť ta s ohledem typ úkonu, proti němuž se žalobce dovolává soudní ochrany, připadá v úvahu), je však patrné, že žalobce se nedomáhá ochrany před zásahem žalované, který již nastal, ale dožaduje se ochrany před zásahem, který by podle něj v budoucnu teprve mohl nastat (tj. zásahu neexistujícího). Žalobce sice v úvodu své žaloby konstatuje, že byl neoprávněně a zbytečně přerazen z Věznice Oráčov do Věznice Příbram a v rámci druhé ze zmiňovaných věznic byl přemístěn z nástupního oddílu do oddílu F 1/3, proti těmto přesunům však nijak neprotestuje a ochrany proti nim se svým podáním vůbec nedomáhá (přemístění do oddílu F 1/3 žalobce nadto pokládá za správné a v tomto oddílu si přeje nadále setrvat). Žalobce se naproti tomu domáhá ochrany před svým případným budoucím přemístěním z Věznice Příbram do jiné věznice nebo z oddílu F 1/3 na jiný oddíl. Netvrdí však, že by žalovaná (resp. její generální ředitelství nebo ředitel některé z jejích věznic) takový přesun již provedla (že by o něm rozhodla nebo jej fakticky realizovala). Žalobce se takového budoucího počínu žalované teprve obává a považuje jej za možný a hrozící.
19. Vzhledem k tomu, že se žalobou podle § 82 a násl. s. ř. s. lze domáhat ochrany jen před již uskutečněným zásahem, je žaloba v této věci v tuto chvíli nepřípustná, neboť se žalobce jejím prostřednictvím domáhá ochrany před zásahem, který neexistuje. Soudu proto nezbylo nic jiného než žalobu I. výrokem tohoto usnesení podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítnout.
20. Soud dodává, že výsledek tohoto řízení by pro žalobce nebyl příznivější ani tehdy, kdyby na žalobcovo podání nenahlížel jako na správní žalobu, nýbrž jako na návrh na nařízení předběžného opatření podaný v intencích § 38 s. ř. s. Jedním z předpokladů pro nařízení předběžného opatření ve správním soudnictví totiž je existence návrhu na zahájení řízení ve věci samé (v tomto ohledu se právní úprava předběžného opatření ve správním soudnictví liší od právní úpravy dle § 74 odst. 1 o. s. ř.). Žalobcův návrh na nařízení předběžného opatření ještě před zahájením soudního řízení správního by proto rovněž musel být odmítnut pro nepřípustnost dle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.
21. Žalobcovo podání, v němž vyjádřil svou spekulativní obavu z přemístění z oddílu F 1/3, tedy s ohledem na shora uvedené nemohlo doznat úspěchu před Okresním soudem v Rakovníku ani před Krajským soudem v Praze. Žalobce nicméně lze upozornit na to, že dozor nad dodržováním právních předpisů ve věznicích primárně vykonává státní zastupitelství [viz § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“)], na něž se odsouzený může obrátit se žádostí o dozor podle § 16a odst. 5 zákona o státním zastupitelství. Má-li tedy žalobce za to, že žalovaná či její zaměstnanci porušují v souvislosti s žalobcovým výkonem trestu odnětí svobody právní předpisy, nebo naplní-li se jeho obava a žalovaná jej

fakticky přemístí (v rozporu se zákonem) do jiné věznice nebo do jiného oddělení Věznice Příbram, pak se žalobce může obrátit na příslušné státní zastupitelství, které je povinno v případě porušení právních předpisů přijmout opatření ke zjednání nápravy. O přezkoumání způsobu vyřízení takové žádosti žalobce bude moci požádat nejbližší vyšší státní zastupitelství (§ 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství). Až pokud by žalobce se žádostmi neuspěl (tedy až poté, co by ve smyslu § 85 s. ř. s. vyčerpal dostupné prostředky ochrany), mohl by se domáhat ochrany proti konkrétnímu (již realizovanému) postupu žalované před správním soudem, a v rámci takto zahájeného soudního řízení (tj. nikoli samostatně) by mohl podat návrh na vydání předběžného opatření, jehož prostřednictvím (hrozila-li by mu v souvislosti s přemístěním vážná újma, které se již nyní obává) by kupříkladu mohl požadovat, aby se žalovaná do skončení soudního řízení zdržela jeho přemísťování a aby jej ponechala ve stávajícím oddělení. V situaci, kdy dle vlastních tvrzení žalobce k jeho přemístění z oddílu F 1/3 dosud nedošlo, však zdejší soud nemůže o poskytnutí ochrany žalobci věcně rozhodovat.

22. O nákladech řízení soud rozhodl II. výrokem tohoto usnesení podle § 60 odst. 3 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, protože žaloba byla odmítnuta.

Poučení :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 29. června 2023

Mgr. Ing. Petr Šuránek, v. r.
předseda senátu